

דברי זיכרון לדוד שמואל זצ"ל

קרבה גדולה ומיוחדת הייתה לאשתי ולי לדודנו האהוב שמואל, לרעייתו רות - אשר הייתה שותפה מלאה ויועצת חכמה בכל מפעליו ועיסוקיו, ולכל ילדיו היקרים ובני משפחותיהם. קרבה גדולה ומיוחדת זו התחילה כבר לפני למעלה מארבעים שנה, כשזכיתי להצטרף למשפחה המופלאה והיקרה כל כך - משפחת עמנואל על כל פליגיה. ההיכרות הראשונה עם בני המשפחה הייתה כאן בשעלבים בבר המצוה של מומו שנערכה מספר ימים לפני ארוסינו, ושבע הברכות הראשון שנערך לנו למחרת יום חתונתנו נערך גם כן כאן בשעלבים. קרבה זו הלכה ונתחזקה יותר ויותר מביקור לביקור ומהתכתבות להתכתבות, כשלמדנו להכיר יותר ויותר מי הוא דודנו שמואל.

לכבוד יום הולדתו השבעים של שמואל כתב מו"ח רבי יונה זצ"ל מאמר על שמואל בן חנה הנביא, אותו הקדיש לאחיו שמואל בן חנה. חושבני שמלבד הדמיון בשם קיימים גם קווי דמיון בתכונותיהם של שני 'שמואל בן חנה' אלו, ואציין שניים מהם. שמואל הנביא מתואר "כמשרת את פני ה'", וגם שמואל דודנו הקדיש את כל ימיו לשרת את ה'. מרגלא בפומיה שכל אחד מעם ישראל הוא חייל בצבא הקב"ה, ולכל אחד יש תפקיד בצבא זה, ועל כל אחד למלא את תפקידו כמשרת פני ה' - בהפצת תורה, בהחדרת אמונה, בעידוד לשמירת מצוות, ובחיזוק אהבת עם ישראל לארץ ישראל. תפקידנו, היה אומר שמואל, לעבוד בשביל ה', למצוא היכן אנו משובצים בסידור העבודה שלו. אנו עובדים למענו ובשירותו, וזה לא שהוא עובד אצלנו ולמעננו...

"שמואל בקוראי שמו" - גם שמואל דודנו כשמואל הנביא היה בקוראי שמו, ולא הפסיק כל חייו לקרוא בשם ה', כאברהם העברי שגם עליו נאמר "ויקרא בשם ה'", שפעל כל ימיו להפצת האמונה ולקירוב רחוקים לקב"ה ולעבודתו ולשמירת מצוותיו. מסביר הרמב"ן שאברהם היה קורא בקול גדול בשם ה', מודיע אותו ואלוהותו לבני אדם, והקריא שמו של הקדוש ברוך הוא בפי כל בריה. אני יכול להעיד שבכל פגישותיי עם שמואל מעולם לא דיבר איתי בעניינים חומריים ולא עסק בשיחות סתמיות; כל השיחה עמו תמיד נסבה על נושאים שצריך ואפשר לתקן בתחום הגברת שמירת המצוות בארץ ישראל. מעולם לא הייתה זו שיחת "קיטור" - שיחה של רכילות ולשון הרע או שיחת התנשאות של "הטובים" על "הרעים", אלא תמיד כללה השיחה רעיון מחודש והצעה מעשית כיצד ניתן לשפר וכיצד ניתן להתקדם ומה צריך עוד לעשות וכיצד יש לפעול לקדם את המטרה שכולנו חותרים אליה - קריאה בשם ה' כפירושו של הרמב"ן.

כותב הרב קוק זצ"ל: "הצדיקים הטהורים אינם קובלים על הרשעה אלא מוסיפים צדק, אינם קובלים על הכפירה אלא מוסיפים אמונה, אינם קובלים על הבערות אלא

מוסיפים חוכמה" - זו בדיוק הייתה דרכו של שמואל, שידע איך להאהיב ולהנחיל את התורה ואיך להוסיף צדק ואמונה, והכל בחכמה רבה ובתבונה מופלאה.

חברנו משה זקס, הקב"ה יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, הזכיר על קברו של שמואל את הביטוי שהיה שגור על לשונם של מייסדי קיבוץ שעלבים - "תורה עם דרך ארץ ישראל". משמעות כפולה הייתה לביטוי זה בפיהם - ראשית 'דרך ארץ' זו עבודה ופרנסה, והם העלו את הרף והקפידו על פרנסה שיש בה גם קיום מצות ישוב ארץ ישראל ודבקות באדמתה - בנחלת ה'. אך הם נתכוונו גם למשמעות נוספת גבוהה עוד יותר, והיא השילוב והאיחוד בין התורה ל'דרך ארץ ישראל'. מתיישיבי קיבוץ שעלבים פעלו שעבודת ההתיישבות שלהם בארץ ישראל - עבודת פרנסתם - תהיה בדרך התורה, תוך כדי שמירת המצוות התלויות בארץ בהקפדה יתירה, אם זה נוגע לשמירת השמיטה, להפרשת תרומות ומעשרות בהידור, לשמירה על קדושת בכורות, לחליבה בדרך מותרת בשבת, לאיסורי כלאיים ועורלה והרכבה ועוד ועוד. מגמתם של שמואל וחבריו הייתה להקים בארץ ישראל חברה תורנית אידיאליסטית. על כן היה גוש קטיף בשביל שמואל התגשמות מופלאה של האידיאלים עליהם לחם ואליהם חינך כל ימי חייו, שהרי שם הוא ראה את החיבור המופלא של שלושת הערכים הללו - תורה והתיישבות וארץ ישראל, ועל כן גדול היה כאבו מנשוא בעת ימי חורבן גוש קטיף. ימי קיץ תשס"ה היו עבורו - גם כאיש שעבר ימים קשים ביותר בימי חייו - ימים קשים ומרים עד מאוד. ואי אפשר לסיים ולתאר את דודנו מבלי להזכיר עוד שתי תכונות שהיו טבועות בו משחר נעוריו:

איש חסד - כשלעצמו שמואל הסתפק במועט ולא רדף אחרי מותרות בפרט וענייני החומר בכלל, אך בכל הנוגע לאחרים הוא דאג למחסורם ולצרכיהם, והכל בצניעות ובהסתרה. הייתה לו יכולת לראות את צרכיהם של קרובים ורחוקים - צופה ומביט ומבין את הנדרש, ויודע להציע פתרונות ורעיונות, איש ביצוע האומר ועושה. ואי אפשר שלא להזכיר את החסד של אמת שעשה שמואל עם אחיו שלמה הי"ד בברגן בלזן סמוך לשחרור, שבשעה שהכל עזבו את המחנה נשאר שמואל עם אחיו שלמה שהיה חולה מאוד, וכך רק הוא נכח בפטירתו בימים האחרונים והנוראים של מחנה ברגן בלזן. לאחר מכן שמואל עצמו שכב שם על ערש דווי במשך שבועות, עד שהחלו לטפל בו. כבוד ת"ח - שמואל כיבד עד מאוד תלמידי חכמים ורבנים, והוא הרבה לשאול בעצתם ולבקש את הדרכתם. אך בד בבד הוא ידע גם לבקר ולא לשאת פנים, אף לא לרבנים שאותם כיבד והערץ וביקש את עצתם. שמואל ידע לקיים מצוות הוכח תוכיח באופן מכבד, ובאופן שהדברים יתקבלו ע"י השומעים. אף אני זכיתי מפעם לפעם לשמוע ממנו דברי תוכחה, שנאמרו בעדינות ובחיוך ומתוך אהבה רבה. יהי זכרו ברוך, ויהי רצון שנלמד מדרכיו ונלך באורחותיו. תנצב"ה.